CASETE DE BIJUTERII DIN ALAMĂ AURITĂ, SFÂRȘITUL SEC. XIX, PROBLEMATICA RESTAURĂRII ȘI CONSERVĂRII

Ana Voinic

INTRODUCERE

Arta aurului în spațiul românesc a luat o amploare deosebită în epoca modernă. Obiectele de aur și-au pierdut în timp însemnele de noblețe sau putere transformqndu-se în podoabe ornamentale simple, doar decorative având în primul rând simbolul bogăției și abia mai târziu al unei spiritualități [1].

Orfevrăria din epoca modernă, predominantă în bijuterie, trece printr-un stil compozit prin interferența cu elemente tradiționale, apoi preia motivele "grecesc","persan" sau "indian", preia moda refolosirii gemelor romane și excelează la începutul sec. XX în prelucrarea platinei și pietrelor pretioase [1].

În lucrare sunt prezentate două piese-Casete de bijuterii-aparținând Muzeului Național Cotroceni, respectiv Muzeului Județean Olt-Slatina, ambele restaurate în cadrul Laboratorului zonal de restaurare Craiova.

I. CASETĂ DE BIJUTERII-Muzeul Național Cotroceni

Caseta de bijuterii ce aparține Muzeului Național Cotroceni se remarcă printr-o formă și decor deosebite, este executată din alamă aurită și are dimensiunile de L=15,9 cm, l=11,8 cm, h=15,5 cm.

Caseta are o formă de scoică stilizată, se sprijină pe patru piciorușe, se închide cu un capac și este realizată prin turnare și presare.

Suportul metalic al casetei se înscrie într-un trunchi de piramidă; baza piramidei (fundul cutiei) a fost decupată și înlocuită cu un suport de lemn capitonat cu catifea. Colțurile piramidei sunt arcuite și îmbrăcate cu volute. Pe toate cele patru laturi, în poziție mediană, au fost decupate patru medalioane (cu dimensiuni egale două câte două). Cele patru medalioane sunt placate fiecare cu câte o placuță de culoare albastru-sidefiu din celuloid (material sintetic) - fiecare plăcuță fiind fixată la rândul ei pe câte o placuță metalică dintr-un metal alb (zinc). Suportul metalic și piciorușele, bogat decorate cu motive vegetale și florale, sunt aurite pe toată suprafața exterioară, nu și pe interior.

Capacul casetei prins de cutie cu balamle, executat tot din alamă aurită (pe ambele fețe) cu același decor bogat, are montată o placă decorativă - basorelief - executat din bronz cu densitate mare acoperit cu o folie de cupru patinată în culoare brună. Basorelieful reprezintă o scenă de vânătoare-un vânător doborât de un mistreț furios care la rândul lui este mușcat de doi câini de vânătoare. Capacul închide cutia printr-o cheiță cu broască.

Atât caseta cât și capacul au fost capitonate pe interior cu o catifea de culoare albastră.

1. Starea de conservare inițială

Suport metalic - al cutiei și al capacului - metal ancrasat, mici deformări, urme de adeziv uscat pe interior, fisuri ale ornamentelor, colțuri, zgârieturi, produși de oxidare, puncte de coroziune și murdărie în interstițiile modelului.

Materiale de capitonare - caseta și capacul sunt capitonate pe interior cu catifea albastră montată pe pânză, carton și vată; catifeaua este murdară, destramată și roasă.

Fundul casetei - o bucată de lemn care are pe o față urme grosiere de adeziv uscat iar pe spate un carton albastru murdar.

Catifeaua albastră este cusută pe spate cu ață neagră iar pe față este fixată cu patru bumbi îmbrăcați toți în catifea.

Plăcuțe de celuloid - cele patru bucăți de celuloid s-au prezentat sub formă de fragmente: două bucăți aproape complete, 8 fragmente mai mici și 15 fragmente de cuișoare.

Ornamentul metalic de pe capac - basorelief - este desprins de pe suport, prezintă deformări pe margine iar interstițiile decorului puternic ancrasate; în interiorul ornamentului: produși de coroziune și murdărie.

Sistemul de închidere - suportul broaștei: deformat, zgâriat, fisurat. Mecanismul - detașat de corpul piesei, este fără cheiță.

2. Operații de restaurare

În urma investigatiilor fizico-chimice s-au identificat aliajele de turnare și natura compușilor de coroziune: hidroxo-carbonați și oxizi de cupru.

Restaurarea a început prin detașarea căptușelii: catifea albastră, pânză, carton, vată (foto 2,3)

Caseta metalică - degresare cu alcool etilic, spălare preliminară cu soluție apoasă cu detergent neionic (Romopal), curățire chimică cu solutii slabe de Complexon III prin tamponări ușoare (pentru solubilizarea hidroxo-carbonatilor și oxizilor) spălari abundente, neutralizare, uscare, conservare cu nitrolac.

Plăcuțele de zinc (4 buc.) - ușor oxidate au fost curățite tot cu soluții slabe de Complexon III prin imersii scurte, spălare, uscare, conservare.

Plăcuțele decorative din celuluid albastru-sidefiu au fost reconstituite prin lipirea fragmentelor cu rășină epoxidică UHU.

Capitonarea interioară a casetei și a capacului s-a facut înlocuind toate materialele distruse cu altele noi: catifea albastră, pânză, carton.

Ornamentul decorativ - basorelieful - s-a curățit ușor cu alcool etilic și s-a corectat pe alocuri patina brună cu nitrolac colorat; ornamentul s-a fixat pe capacul casetei cu 6 cuișoare de alamă.

Toate celelalte elemente decorative au fost fixate tot cu cuișoare de alamă.

II. CASETĂ DE BIJUTERII-Muzeul Județean Olt-Slatina

Caseta de bijuterii ce aparține Muzeului Județean Olt Slatina are o formă mai simplă, clasică dar se remarcă printr-o execuție îngrijită, minuțioasă, specifică școlii unui atelier european de la sfârșitul sec. XIX.

Caseta este executată din alamă aurită, are o formă dreptunghiulară cu capacul semicilindric, rabatabil și are dimensiunile : L = 13 cm, l = 7 cm, h = 9,3 cm.

Caseta este decorată pe toate fețele, inclusiv pe capac, cu un chenar din trefle incizate alternând una cu piciorul scurt cealaltă cu piciorul lung iar în partea exterioară a chenarului spre margini sunt fixate în alveole un șir de mărgele (perle) de culoare albastră și diametrul d = 1 mm.

Caseta, inclusiv capacul, sunt capitonate pe interior cu o catifea de mătase de culoare albastră, interiorul cutiei fiind împărțit în două compartimente.

1. Starea de conservare

Piesa a fost acoperită cu un strat superficial de oxizi ai cuprului negri și roșietici-oxizi cuprici și cuproși, și compuși verzi-hidroxocarbonați de cupru (conform buletin analiză-Investigații). Piesa a prezentat o lipsă de aproximativ 4/5 din perle. Perluțele existente pe piesă sunt foarte slab fixate în alveole astfel încât la cea mai mică manevrare cad de pe pozițiile lor.

Catifeaua de capitonare este decolorată și un pic roasă pe margini.

2. Operații de restaurare

S-a făcut o schiță a piesei în care s-a punctat exact poziția fiecărei perluțe în parte după care acestea au fost desprinse ușor de pe piesă și păstrate.

Restaurarea a început prin detașarea căptușelii: catifea de mătase albastră, carton cu urme de adeziv (clei).

Curățirea chimică a casetei metalice a început cu degresarea în alcool etilic prin tamponări ușoare, apoi curățirea chimică în soluții de Complexon III concentrații slabe prin tamponări ușoare pentru solubizarea tuturor compușilor existenți pe suprafață. Operațiile se continuă cu fazele curente de spălare intensă, neutralizare, uscare, conservare cu nitrolac.

Catifeaua albastră a fost curățită și conservată la atelierul de restaurare textile și apoi montată prin lipire pe carton pe poziție.

Perluțele au fost fixate în alveolele lor prin lipire cu adezivul specific folosit la lipirea foiței de aur; s-a recurs la acest adeziv pentru că dimensiunile extrem de mici ale alveolelor nu a permis folosirea unei rășini de lipire cu o vâscozitate mai mare.

Piesele astfel restaurate consolidate, conservate, expuse sau depozitate într-un microclimat corespunzător își vor menține în timp caracteristicile și valoarea lor de obiecte de patrimoniu cultural.

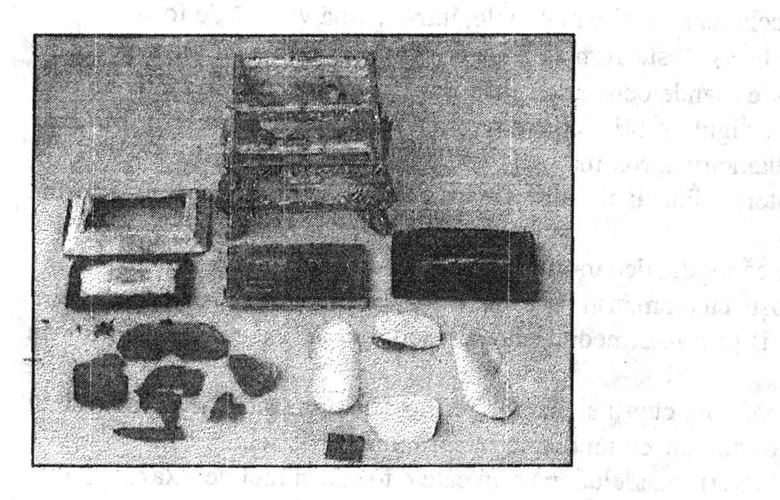
Résumé

Dans cette exposé sont deux pièces : cassettes des bijoux qui sont dans la propriété du Musée National Cotroceni et le Musée d'Historie Olt-Slatina.

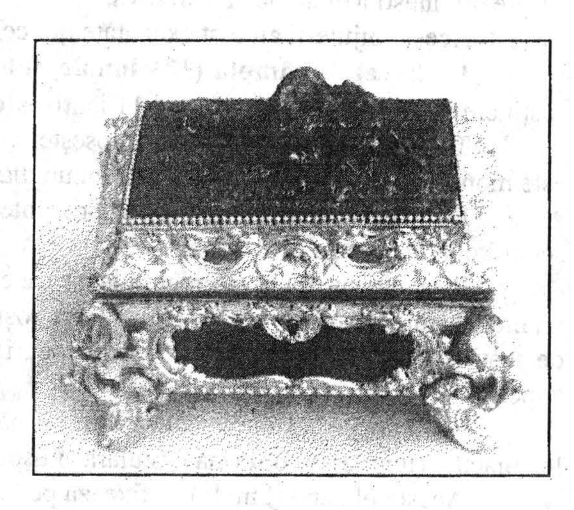
Le processus de restauration a des étapes classiques: des traitementes chimiques, des nettoyages méchaniques, l'éloignement de la corrosion active.

BIBLIOGRAFIE

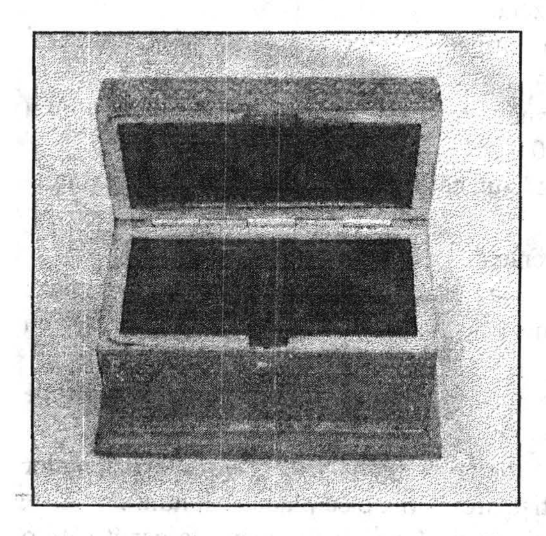
Ștefan Burda - *Tezaure de aur din România*, pag. 45, Editura Meridiane, București, 1979.

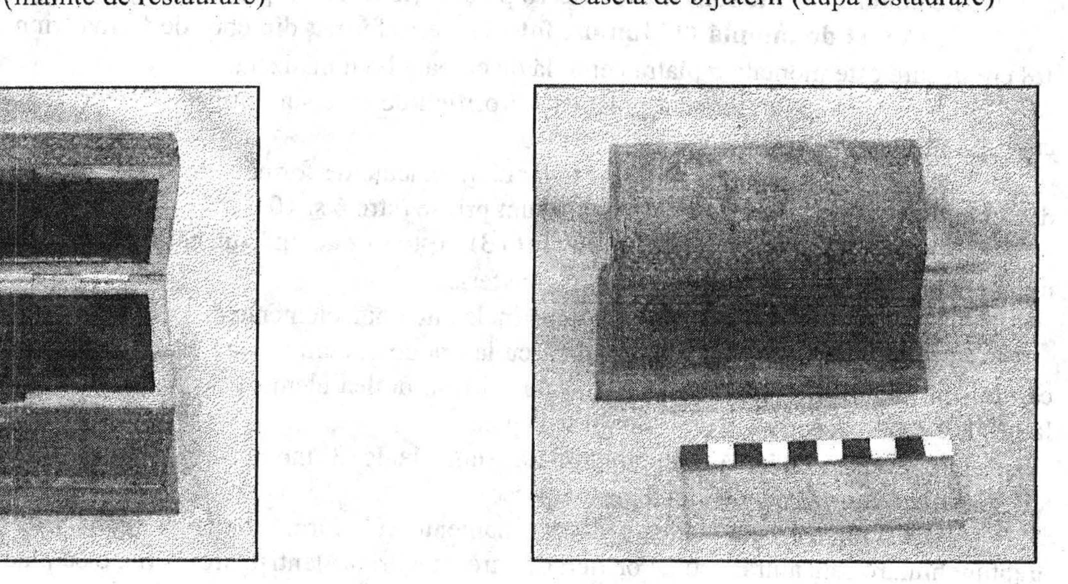

Casetă de bijuterii (înainte de restaurare)

Casetă de bijuterii (după restaurare)

Casetă de bijuterii (înainte de restaurare)